

HEEMKUNDEKRING

De Heerlijkheid Oirschot

NIEUWSBRIEF oktober 2024

Voorwoord

Een van de vragen die je in Oirschot vaak hoort is wel: “Bende gij een échte Orskôtse?” Maar wat is dat precies? Moet je dan in Oirschot geboren en getogen zijn of gaat het meer om je familiebanden. En welke families wonen hier al eeuwenlang?

Het is een van de meest gestelde vragen in Oirschot: “Bende gij een échte Orskôtse?”. De vragensteller claimt meestal direct dat hij of zij wel tot deze categorie behoort (overigens zonder nader bewijs). Een bevestigend antwoord leidt meestal tot een boeiende woordenwisseling waarin meerdere familienamen (én bijnamen) en Oirschotse straatnamen en andere locaties een hoofdrol spelen. Maar wat nou precies een échte Orskôtse is wordt niet duidelijk.

Wat mij inmiddels wel duidelijk is dat het feit dat je geboren en getogen, en bij voorkeur ook nog steeds woonachtig bent in Oirschot onvoldoende is om je als echte Oirschottenaar te kwalificeren. Bij het woord écht gaat het om je familiebanden, en hoe meer generaties in Oirschot hebben gewoond, hoe echter je bent.

Ikzelf beantwoord de vraag altijd onmiddellijk ontkennend. Niet geboren en getogen, niet woonachtig in Oirschot, geen ouders afkomstig uit Oirschot, dan houdt het natuurlijk al gauw op. Mijn jongste voorvader die afkomstig was uit Oirschot is mijn betovergrootvader Antony Negggers, geboren in Spoorndonk in 1819. Hij vestigde zich na zijn huwelijk als smid aan de Steenweg in Best (dat toen allang geen Oirschot meer was). Antony kon overigens wel zeggen dat hij een échte Orskôtse was: onze oudste voorouder is Jan Jacob Negggers die zich in 1620 in Oirschot vestigde als vleeschhouwer. De meeste Negggersen die nog wel in Oirschot wonen kunnen dus wel zeggen dat ze écht zijn.

Theo van de Loo was natuurlijk ook een echte, maar pas van recente datum. Zijn overgrootvader Adriaan van de Loo trouwde in 1838 met een van Kollenburg, en woonde vanaf die tijd in Oirschot. Van Kollenburg, dat is natuurlijk ook een Oirschotse naam, maar pas sinds het begin van de 17e. Peter Marten van Kollenburg was afkomstig uit Liempde en trouwde met de dochter van de pachter van Heerebeek, Dielis Willem van de Maerselaer. Vanaf die tijd wonen zijn nakomelingen in Oirschot. De overgrootvader van Jan Kuijpers was bakker, en kwam uit Deurne en Liessel: hij kwam na zijn huwelijk in 1867 in Oirschot terecht. De overgrootvader van Toon van Esch werd

geboren in Best, dat in die tijd (1800) nog deel was van de Heerlijkheid Oirschot. Ofschoon van Esch ook een autochtone Oirschotse naam is kwam de tak van Toon oorspronkelijk uit Strijp: Henrick van Esch uit Strijp vestigde zich na zijn huwelijk met Christina van de Wiel uit Stratum in Best. We zullen de komende jaren nog wel eens terugkomen of échte Bestenaren ook échte Oirschottenaren zijn. Ook de familie van Hout komt oorspronkelijk uit Strijp: de broers Wouter en Peter van Hout komen aan het einde van de zeventiende eeuw in Oirschot terecht. Jan Baptist Henricks Smits is zadelmaker, en afkomstig uit Meerhout in het huidige België. Hij trouwt in 1711 met Maria Helena van Kollenburg, en vestigt zich in Oirschot aan de Markt.

Echte Oirschotse families, dat zouden wel eens families kunnen zijn die hier al sinds de middeleeuwen wonen. Zoals de familie van Overdijk, die afstamt van Happo Reijnier, overleden voor 1442, die een huisje had op Ameijden. De naam van Overdijk voeren ze pas sinds het begin van de zeventiende eeuw. En de eerdergenoemde familie van de Maerselaer (Morselaar, Mosselaar) die net als de familie van de Schoot afstamt van Henrick Luppecht van de Schoot, die in Oirschot leefde in de veertiende eeuw. En wat dacht u van Schepens? Heijmerick Schepens is de natuurlijke zoon van Daniel de Crom, hij bezit een huis op Aarle en zijn kinderen delen in 1481 de nalatenschap.

Tenslotte verdient natuurlijk ook de familie Hoppenbrouwers een vermelding. Daarvan zijn er in Oirschot zoveel, dat het niet eens vast te stellen is wie de gemeenschappelijke stamvader is. Alle Hoppenbrouwers in Nederland stammen uit Oirschot. Maar alleen die er nog wonen, zijn echte Oirschottenaren.

Anton Neggers
Voorzitter

Lezing *'Het dagelijks leven in de Latijnse school'* Donderdag 17 oktober 2024

Weet u waar in Oirschot de Latijnse school staat en hoe oud die is? Tot in de 19^e eeuw kon je in heel Europa terecht op dit schooltype om Latijn te leren, dat was toen de voertaal net als Engels tegenwoordig. Maar hoe zag het dagelijks leven op zo'n school er eigenlijk uit en wat leerden ze nog meer als Latijn?

Donderdagavond 17 oktober as. organiseert heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' de lezing *'Het dagelijks leven in de Latijnse school'* in de Harmoniezaal van restaurant De Burgemeester in Oirschot.

Maria van Deutekom vertelt in deze lezing alles over de Latijnse school.

Zoals u wellicht in de serie *'De Grooten Tour van de Gebroeders De Witt'* afgelopen weken op TV heeft gehoord kon je in de 17^e eeuw niet alleen in Nederland maar in heel Europa in vrijwel iedere stad terecht op een Latijnse school.

Die school bereidde je voor op een studie aan de universiteit waar in het Latijn werd lesgegeven en die taal leerde je op de Latijnse school. Latijn was destijds zoiets als Engels nu. Ook hier in de Kempen waren er Latijnse scholen, niet alleen in de grote steden zoals 's-Hertogenbosch, Tilburg en Breda maar ook in alle belangrijke centrumplaatsen zoals in Hilvarenbeek, Sint-Oedenrode en natuurlijk Oirschot. Vandaag de dag staat hier, in de Schoolstraat, nog steeds het historische pand te pronken waar in de 17^e eeuw een Latijnse school in gehuisvest was.

Maar hoe zag het dagelijks leven op de Latijnse school er eigenlijk uit?

Uit het verre verleden is voldoende bewaard gebleven om daar een indruk van te krijgen.

Er werd niet alleen Latijn geleerd maar er was ook veel aandacht voor literatuur, zang en toneel. Toneel werd in die tijd gezien als spiegel van het dagelijks leven en Nederland kende toneelschrijvers die tot ver over de landsgrenzen bekend waren. Maar tijden veranderen en na de opkomst en bloei trad het verval in. Ook in Oirschot!

Maria neemt u graag mee op deze reis door de tijd. Dat doet ze aan de hand van sprekende voorbeelden van het dagelijks leven in de Latijnse school en aan de hand van roemrijke figuren uit het verleden. De lezing is rijk voorzien van afbeeldingen en voordracht van theaterfragmenten.

Schilder De schoolmeester van Jan Steen

Maria van Deutekom is van huis uit docent Nederlands en Theater en was als zodanig werkzaam in het hoger beroepsonderwijs bij Fontys Hogescholen. Tegenwoordig geeft ze literair historische lezingen en daarnaast is ze actief als theaterregisseur. Voor het tijdschrift 'Van den Herd' van heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' schreef ze samen met Dr. Michiel Verweij enkele artikelen over de Latijnse school.

De lezing is gratis toegankelijk voor leden van de Heemkundekring Oirschot. Ook niet-leden zijn van harte welkom; voor hen geldt een entreebedrag van € 5-.

De lezing start om 20.00 uur in de Harmoniezaal van restaurant De Burgemeester, aan de Markt in Oirschot.

(Opmerking: De lezing 'De Toponymie van Oirschot' door Paul Maas is verschoven naar een later tijdstip.)

Terugblik Erfgoedweekend 2024

In september zijn er ieder jaar in Nederland Open Monumentendagen maar in Oirschot noemen we dat het Erfgoedweekend. Ook de heemkundekring doet daaraan mee. En de film 'De gouden bruiloft van Jantje van Esch' die in de Goei Kamer te zien was trok veel bekijks.

In het weekend van 14 en 15 september 2024 waren weer duizenden monumenten in heel Nederland voor iedereen gratis toegankelijk. Dé kans om een plek te bezoeken waar je normaal niet zo snel komt.

Landelijk is dit evenement bekend als Open Monumentendag maar in Oirschot spreken we over het: Erfgoedweekend en dat richtte zich dit keer op: 'Levend erfgoed'.

Ook Heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' deed weer mee en stelde het Erfgoedcentrum 'De Ravenpoort' in de Dekanijstraat open voor publiek. Er waren oude films over Oirschot te zien zoals die over de gouden bruiloft van Jantje en Nolda van Esch uit 1935.

Er was sprake van een goede opkomst met zowel zaterdag als zondag tientallen bezoekers die met veel interesse de film bekeken en intussen genoten van een gezellig praatje.

Namens het bestuur

Nieuwe opzet van de Nieuwsbrief

Lezers willen steeds meer zelf bepalen welk nieuws ze willen lezen. Dat geldt ook voor deze Nieuwsbrief. Daarom gaan we binnen afzienbare tijd over op een ander model waarin u zelf kunt kiezen wat u lezen wilt.

Binnenkort verassen wij de trouwe lezers van deze Nieuwsbrief met een vernieuwde opzet. We gaan over naar een ander model dat meer overeenkomt met hoe nieuwsbrieven vandaag de dag meestal worden vorm gegeven.

Tegenwoordig bepalen lezers graag zelf of ze over een bepaald onderwerp meer of minder willen weten afhankelijk van hun persoonlijke interesse.

Per onderwerp wordt daarom in de nieuwe opzet kort aangegeven waar het over gaat en vervolgens verschijnt er een link met als titel: 'Meer lezen', waarop u kunt doorklikken als u meer wilt weten.

U wordt dan automatisch doorgelinkt naar de website van de heemkundekring waarop de complete tekst staat. Bovenaan het scherm verschijnt steeds een vermelding en als u die aanklikt komt u weer in Nieuwsbrief terecht en kunt u die verder lezen.

Op die manier wordt de Nieuwsbrief korter en overzichtelijker en kunt u als lezer in grotere mate zelf bepalen over welk onderwerp u meer wilt lezen.

Namens het bestuur

Uitgaven en mededelingen

1) ***Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op:***

2) **Nieuws over de heemkundekring kunt u vinden op de website via deze link:**

www.deheerlijkheidoirschot.nl

3) **In het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem organiseren RCE en Brabants erfgoed op 17 oktober a.s. de Netwerkdag 'roerend agrarisch erfgoed' over agrarische collecties en de toekomstplannen. Ter inspiratie een film over de landbouwgeschiedenis.**

[Meer info](#)

4) **2 november a.s. is in het Jan van Besouwhuis in Goirle de "Gij-dag" van dialectgemeenschap 'Brabanders en hun Taal' met als titel 'Dialect, allicht!?' Er zijn o.a. bijdragen van taalkundigen Kristel Doreleijers en Yoïn van Spijk en theatermaker Jacques van Gerven. Toegang is gratis.**

[Meer info](#)

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

**ledere maandag kunt u van 18.30 tot 21 uur in de Heemkamer terecht.
U kunt ook een afspraak maken via een mailtje aan het secretariaat.**

Er blijft behoefte aan gastheren en gastvrouwen, die de bezoekers willen ontvangen. Heeft u interesse in dit leuke werk, neem dan contact op met Marina Pasmans. Ook wie een poetskarweitje op zich wil nemen kan dit aan Marina doorgeven:
marinapasmans@hotmail.com (of telefonisch: 06-2072104).

*NB: Hierbij verzoeken wij de leden om als uw huisadres, telefoonnummer of emailadres wijzigt dat svp. zo spoedig mogelijk per mail door te geven aan het secretariaat:
secretariaat@deheerlijkheidoirschot.nl*

Activiteitenkalender 2^e Halfjaar 2024

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk!)

Zaterdag 12 oktober	Grote excursie naar Diest en Hasselt
Donderdag 17 oktober	Lezing: 'Het Dagelijks leven in de Latijnse school'
Donderdag 21 november	Lezing: 'Brabantse klokken wereldwijd bekend'
Dinsdag 17 december	Lezing: 'Schelmen en Hontsvotten Werck'